

**Disputatio theologica
de coena Domini ...
præsiede Enevaldo
Svenonio ... Res...**

Svenonius, Enevald,

11 Ae Svenonio

National Library
of Sweden

Vm
25.
IN NOMINE JESU!
DISPUTATIO THEOLOGICA
DE

COENA DOMINI,

Dei O. M. Auxilio,

In Regiâ Academiâ Aboënsi publicè proponenda,

P R Æ S I D E

E N E V A L D O S V E N O N I O,

Q. G. Al. S. S. Theol. Doct. & Prof. Publico.

R E S P O N D E N T E

N I C O L A O M A G N I Bagge/
Smol. Phil. Cand.

*Ad diem 23. Jan. A. G. A. 1664. In Audit. Max.
Horis ab 8. mat.*

A B O Æ,

Impressa à PETRO HANSONIO Acad Typ.

25

DISSEMINATIO THEOLOGICA

DE

CONTRA DOMINUM

ETI O. M. L. L. L. L. L.

IN

RE

NE

O. M. S. T. H. O. S. S. S. S. S.

RESPONDENTE

NICOLA O. M. A. G. N. I. S. S. S.

Small text below name

Printed by J. G. A. in the year

Small text below printer

A B O A

Imprint à Paris Hansonie And Typ

Ad
Doctissimum & Humanissimum Virum-
Juvenem,

DN. NICOLAUM BAGGIUM,
Smol. Phil. Candidatum meritissimum, ami-
cum dilectum, RESPONDENTEM,

Εὐδαιμον :
Mysticus ille cibus (Græci dixerunt *εὐαγίον*)
Is, panis viniq; simul sub *IMAGINE* non;
sed

Christum præsentem verè exhibet, intima no-
stri

Viscera cœlesti sagginat & educat escâ,
Inq; Deo præstat vegetos, & reddit adultos.
Arietâ *Baggi*, calvaria calva negantium est.

PRÆSIDIS.

Præstantissimo & eximio Viro - Juveni,
DN. NICOLAOM. *Bagge Smolando, Phi-*
losophiæ Candidato meritissimo, nec non S. Theologiæ Studio
diligentissimo; Amico & Sympatriotæ meo admodum dilectæ,
de SACRA COENA DOMINI, eruditè di-
sputanti, hæc pauca festinus apposuit,

Quem vocat ad Cœnam sincero pectore amicus,
Itat is haud rarò latus honore novo :
Cœna etenim potis est corpus mentemq; hilarare,
Nec quis spernit eam, splendida quæ satis est.

Quod

Quod si igitur fiat tanti mundana voluptas,
Coena brevis, vario fercula odore adhibens :
Quam sequitur dolor, & mens anxia plenaq; luctu,
Sæpius, ac hospes vulnere pensat item.
Quanti tum DOMINI facienda est COENA po-
tentis

SANCTA DEI, quâ nos reficit usq; homines.
Hæc fons est vitæ, verus fons estq; salutis,
Quâ fruitur quisquis ritè, beandus erit ;
Atq; renascentis vivet per secula vitæ,
Ereptus mundi fraudibus atq; dolis.
Quod dùm mente piâ magno sub PRÆSIDE promissis
Doctrinâ præstans Bagge adamande mihi,
Magnis hæc majora Tibi conamina grator,
Ut Patriæq; decus sis maneatq; precor !

L. Mg.

OLAUS WEXIONIUS.

J. U. D. & Profefs.

I. N. I.
COLLEGII THEOLOGICI
DISPUTATIO SYNOPTICA XXI.

161

De
SACRA COENA.

PRÆSIDE

ENEVALDO SVEN. Q. G. Al. S. S. Th. D.

& Professore Publico.

Respond. NICOLAO MAG. Bagge Smolando, Phil. Candidato,
Examinanda Aboæ, in Audit. Max. ad diem 12. Decemb. A. g. 1663.

THES. I.

Alterum N. Test. Sacramentum est *Cæna*
Dominica, 1. Cor. 11: 20. *Mensa Domini*, 1. Cor. 10: 21.
εὐχαριστία, ἀπὸ τῆς εὐχαριστίας, Matth. 26: 27. *κύμαξ*,
ex 1. Cor. 11: 20. Dion. Areop. de Eccl. Hierarch. *Κοινωνία*,
ex 1. Cor. 10: 16, Act. 2: 42. *Ἀγάπη*, cujus vestigia ex-
tant, 1. Cor. 1: 20. 21. 22. &c, Ep. Jud. v. 21. *Sacramentum*
Altaris, B. Luth. art. Schmil. & Catech: Missæ, sed non Pon-
tificia, Aug. Conf. p. 26. Olim etiam sano sensu *λειτεργία*,
hostia, *sacrificium* &c. dicebatur, Vid. just. Mart. 2. Apol.
pro Christianis.

II. *Cæna Domini* est N. Test. Sacramentum posterius, ab
ipso Θεανθρώπῳ institutum, in quo verum corpus & verus
sanguis ejusdem Domini nostri Jesu Christi, in cum & sub pa-
ne & vino, omnibus manducantibus ac bibentibus verè distri-
buitur, orig. corporeo inditur, atq. promissio gratia singulis cre-
dentibus applicatur & obsequatur, Matth. 26: 26 seqq, Marc. 14:
22. seqq. Luc. 22, 19. seqq. 1. Cor. 10: 16. c. 11: 20. seqq.

III. B. Lutherus noster in Cath. hujus beneficij the-
saurus statim revelat, & ipsum salutis nostræ ἀρχηγόν
καὶ ἡμιόνον monstrat dum ait: Sacramentum Alta-
ris est verum corpus & verus sanguis Domini nostri
Jesu Christi, sub pane & vino nobis Christianis ad

X

mandu-

manducandum & bibendum ab ipso Christo institutum. Quibus verbis non potuit artificiosè omnium Zvinglianos, & ceu propheta, præstigiosas etiam hodiè singulorum Calvinantium glossas eludere.

IV. 1. *Autor* S. Coenæ, novi testamenti conditor ac summus noster Sacerdos Christus est, cœlesti voce nobis à Deo Patre commendatus, Matth. 17:5. Cujus ultima voluntas, à verbis institutionis, quæ paulò ante mortem in formâ testamentariâ expressit, discenda est; neutiquam verò è cerebro iniquorum astimatorum *Papæ* aut *Calvini* petenda.

V. Principi Christo adjungitur in distributione seu administratione hujus sacramenti, semper Ecclesiæ ordinarius minister, idq; juxta praxin Apostolicam & illud Pauli, 1. Cor. 10. *Panis quem frangimus* &c. Quæ utraq; causa propter divinam ordinationem arctissimè cohæret, adeoq; unâ actione totum Sacramentum exhibetur & assumitur.

VI. 2. *Materia*, in quâ actio Sacramenti hujus occupatur, una terrena est, *Panis* scilicet verus, & *Vinum* scilicet ex genimine vitis, Luc. 22:18. *Aliera* cœlestis, *corpus & sanguis Christi*, illud in cruce pro nobis passum & mortuum; hic effusus pro nobis in remissionem peccatorum. Hic Filij Dei sanguis, dicitur *Novi Testamenti*, nempe *ἀντιτύπος*; hunc enim ceu typus representabat sanguis sacrificiorum in Testamento Veteri.

VII. Facit autem expressam suæ passionis ac mortis mentionem Christus in S. Coenâ, quia 1. Revocare nobis in memoriam commodius non potuit omnium beneficiorum suâ morte acquisite, imprimisq; immensa erga nos dilectionis suæ 2. Ritum mactari Agni Paschalis

schalis & inde parati convivij, in se tanquam Agno Dei tollente peccata mundi, terminari indicavit, seque ipsū ut victimam in arā crucis Deo offerendum & in sanctissimo hoc Epulo nobiscum communicandum in remissionem peccatorum significavit, adeoq; comparative vocatur *ἀιμα τῆς διαθήκης*, Exod. 24. 8. Heb. 9: v. 20.

VIII. Et nisi panis & vinum sanctificarentur ac destinarentur in formā institutoriā ad sublimiorem usum atq; officium distribuendi ac percipiendi corporis & sanguinis Christi, juxta tenorem promissionis, non dixisset S. Paulus: *Si quis esurit, domi manducet*, 1. Cor. 11. vers. ult. Nec opus habemus discere à Calvinianis, edere panem & bibere vinum in cœnā communi, cum illud è consecratione mensæ didicimus.

IX. Quoniam igitur tam certa sit panis ac corporis, vini & sanguinis Christi in hęc actione Mysticā, & non extra eam, *Unio*; ut manducato pane, edatur corpus Domini, & hausto vino, bibatur sanguis Domini, quippè Apostolus distributionem panis appellet *κοινωνίαν* corporis, & participationem benedicti poculi, *κοινωνίαν* sanguinis Christi, 1. Cor. 10: 16. Ex hęc unione ferendum est judicium de propositionibus sacramentalibus, itemq; de manducatione & bibitione sacramentali: adeoq; quicquid propriè loquendo (absit tamen modus physicus & carperniticus) manducatur & bibitur, illud est substantia non accidens. Quo jacto fundamento, expirat cum *Transsubstantiatio Romanorū, tū Sacramentariorū tropus*.

X. 3. *Forma*, eaq; interna est, ut innuebam, *Unio Sacramentalis*, quā res disparatæ, verbo institutionis expressæ, panis & corpus, vinum & sanguis Christi, in ipso usu Sacramenti hujus, sine ullā conversione aut mutatio-

ne, verè & realitèr ita copulantur, ut unum quidem numero constituent Sacramentum; sed quælibet ipsarum, suum τὸ εἶναι sive substantiam suam, salvam, integram & simpliciter immutatam, in ipso etiam communionis actu retineat. Conf. B. Hutt. in LL. CC. Maj. p. 711.

XI. *Externa forma*, est solennis illa, certa, & Dei verbo determinata actio circa materiam hujus sacramenti propriam, in δόσει καὶ λήψει consistens. *Illà est dispensatoris*, quâ α. Separat panem & vinum à quovis alio communi alimento, destinata ad usum sacramentalem. β. Benedictione sive consecratione peractâ, distribuit hospitibus, quam Paulus in priori parte S. cœnæ, hebræo more, Fractionem panis nuncupat: Evangelistæ verò meminerunt & Fractionis & distributionis, submonentes eo fine Christum panem fregisse, ut posset distribui inter plures. *Hæc*, est participantis seu sacramentum sumentis, quâ α. Accipit panem, qui est communicatio corporis, & vinum, quod est communicatio sanguinis Christi β. Illum manducat, hoc bibit. Nota: λαμβάνειν usurpatur non solum de manu sed & ore. Quare quæ ministrorum manu in os S. cœnam accipiunt, verè accipiunt. Conf. Marc. 15: 23. Joh. 19: 29. 30.

XII. Et quia quantum per suum Ministrum ipse Christus in S. cœnâ distribuit; tantum, non plus minusve, hospes accipit, manducat & bibit: facillimum pijs mentibus intelligere est verba Testatoris: *Hoc est corpus meum: Hoc est sanguis meus*; non nisi per enormem injuriam sequestrari à verbo mandati: *Accipite, Edite, Bibite*. Quare enim tu (ait: B. Menz, in Exeg. A. C. Art. X. de S. D. cœnâ) quidnam Christus per suum Ministrum in cœnâ jubeat edere & bibere? quid aliud respondo, quam quod ipsa veritas dicit? Hoc est corpus Christi: Hoc est sanguis Christi, verissimè igitur dicimus, non tantum panem & vinum, sed etiam verum corpus & sanguinem Christi includi verbis illis: Edite, hoc est corpus meum: Bibite, hoc est sanguis meus, p. 461.

XIII. Innotescit ex his necessarium discrimen inter manducationem *Sacramentalem*, quam in S. cœnâ institutione Christus descripsit, & *Spiritualem*, quæ Joh. c. 6. ab eodem describitur, demonstraturq; ex diversitate 1. *Temporâ*; concio enim hæc integrum annum antecessit institutionem cœnâ. 2. *Loci*; concio ea habita fuit Capernaumi, cœnâ Jerosolymis. 3. *Materiæ*; concio enim illa non facit mentionem symbolorum S. cœnâ quâ talis. 4. *Actuum*; corpus enim Christi in cœnâ cum pane manducatur non bibitur, & sanguis cum vino bibitur non editur; in spiritali verò manducatione fides uno intuitu in totum Christum fertur. 5. *Significatus verborum*; edere enim & bibere in concione eâ metaphoricè, in S. cœnâ verò propriè usurpantur. 6. *Hospitum*; non nisi enim digni carnem Christi *spiritalitèr* edunt, in cœnâ verò digni & indigni, 1. Cor. ii. 7. *Eventus*; in cœnâ ad iudicium manducatur, 1. Cor. ii. spiritalitèr non. 8. *Testamenti*; manducatio sacramentalis est N. Test. propria: spiritalis est omnium temporum. 9. *Perpetuitatis*; cœnâ fit diversis vicibus, fides verò requiritur omni tempore. 10. *Occasionis*; quia in concione erat editum Miraculum; in cœnâ verò Testamentum vetus concludendum, & ineundum novum. 11. *Finis*; in S. cœnâ manducamus ut fides confirmetur; Joh. VI. C. manducare significat saltèm credere, vers. 47. & 54. Medium autem & Finis realitèr discrepant. Et p. C. Sacramentalis carere spiritali manducatione potest & vice versâ, licet illa sine hæc non sit salutaris. Et hæc quoq; est causâ cur patres non nulli ex hoc cap. 6. Joh. nobis S. cœnâ commendarint, quia fructum ejus respexerunt. Proindeq; *Bernb.* Serm. de cœnâ ait: Comestio sacramentalis, quantum ad visibilem speciem, & quantum ad corporis Christi veritatem, convenit bonis & malis.

communiter: sed est ALIA adhuc comestio, bonorum solummodo per Fidem. Et Chryl. Homil. 46. in Joh. & 83. in Marth. Non sufficit ipsi hominem fieri, flagellis interim cædi: sed nos secum in unam, ut ita dicam, massam reducit, neq; id fide solum; sed REIPSA nos corpus sue uni efficit.

XIV. *Finis* sanctissimi hujus convivij *primarius* est, *Christi recordatio & commemoratio*, seu ut Apostolus interpretatur: *Annunciatio mortis dominicæ*, 1. Cor. 11: 24. 25 26. Additur causa: *Pro vobis*, v. 24. ut significetur, Christum esse passum & mortuum pro illis omnibus, etsi non solis, quibus S. coena administratur. Et quia in verbis inst. non minus sanguis Christi *pro nobis* effusus dicatur, quam corpus *pro nobis* traditum, palam fit Sacrilegos esse Pontificios, qui coenam mutilant & calicem Laicis suffurantur, contra expressum etiam & universale mandatum: *Bibite ex hoc OMNES*, quotquot scilicet benedictum panem, qui est *novicia* corporis Christi, comedistis. Cumq; finis hic fundatus sit in fruitione ipsius corporis & sanguinis Christi, qui fons est, unde peccatorum remissio, iustitia & vita æterna ad nos promeant: non enim dicere possumus, panem esse *pro nobis* in mortem traditum, & *vinum* esse *pro nobis* in arâ crucis effusum: usus namq; coenæ ad integrum Sacramentum, non ad alteram tantum ejus partem, nempe rem terrenam, referendus est. Idcirco vel unico hoc fulcimento *Calviniani* convelluntur.

XV. Coeterum, consideratur *Finis* S. coenæ 1. *Respectu Dei*, & in actione gratiarum consistit, unde Eucharistia dicitur, & professionem veræ fidei, confessionem peccatorum, poenitentiam, obedientiam, patientiam crucis, vitæq; integritatem & quicquid Dei gloriam extendere per se solet, complectitur. 2. *Respectu hominum & Communitatis*, sit in S. coena applicatio omnium Christi beneficiorum, peccatorum remissio, vitæ æternæ promissio, fide

obsignatio, in Christum insitio, resurrectionis ad gloriam certitudo, quæ omnia solidam consolationem, rebus licet afflictissimis afferunt. *β. Quorumvis* in genere; testamur n. nos velle ex animo condonare proximo delicta, succurrere ægris & egenis in quavis necessitate, eosq; omnes agnoscere pro fratribus & membris mystici corporis. *α. Cuius* caput est Christus, qui ejusdem nobisum sunt professionis in fide. *Sectemur pacem cum omnib⁹ qui puro corde invocant Dominum*, 2. Tim. 2: 22. Cum infidelibus verò & pravis seductoribus, atq; impijs, quamdiu tales sunt, concordiam inire & mutuam amicitiam colere severè prohibitum est, 1. Cor. 10: 20. 2. Cor. 6: 14. 15. Luc. 14: 26. Ps. 94: 20. & Ps. 139: 21. 22. Ep. 2. Joh. 2: 7. 10, 11. Apoc. 2: 6. Sap. 14: 9. &c.

XVI. Cum verò caput omnium controversiarum, quæ agitantur inter nos Lutheranae religionis Theologos ac Calvinianos, sit præsens articulus de cœnâ *α. mini*, brevissimam sacramentariæ *τροπολογίας Θεσιν ηγῆ* *α. mini* adjungam. Andreas Bodenstein Carolostadius, diribitor honorum Actoratus Lutheri, qui primus infelicis hujus certaminis telam exorsus est, finxit Christum voculâ HOC, indice monstrâsse proprium corpus. Zwinglius, EST, per significat. Oecolampadius, CORPUS per corporis signum. Calvinus & Ramus, per efficaciam seu fructum vel pignus corporis, Keckermannus, HOC EST CORPUS MEUM, per *ἀναλογίαν* ad corpus. Beza, HOC POCULUM EST NOVUM TESTAMENTUM, per symbolum fœderis. Communiter autem omnes, EDITE, BIBITE, per ore manducate panem & bibite vinum; Fide verò percipite carnem & sanguinem Christi, longissimè distantis à cœnâ in certo cœli loco, falsissimè interpretantur.

Quibus triplex *σεπέωμα* validissimè opponendum est.

XVII. I. τὸ ἁπλὸν, hoc est, simplex, proprius & natus sensus verborum Institutionis Cœnæ Dominicæ est retinendus, & in sensum tropicum, nullatenus torquendus. *α. Ob proprietatem articulorum Fidei*; Ps. 119: 105. Eph. 4: 18. 2. Pet. 1: 19. Ex solis n. allegorijs & figuris non possunt constitui ac comprobari dogmata fidei, secundum Hieronimum. *β. Ob unanimitatem*

Evangelistarum & Apostoli Pauli consensum, si enim tropicè verba instit. essent intelligenda, vel unus Paulus, qui in tertio coelo auditus ἀγγήσα, id ipsum annotasset, quia nihil subterfugit quo minus annuntiaret nobis omne consilium Dei; 2. Cor. 12: 2. 4. Act. 20: 27. γ. Ob Testamenti naturam, Gal. 3: 15. δ. Ob conditionem temporis; instituit enim Salyator Sacramentum Novum & nonquam antea auditum; itaq; Paulo ante mortem, 1. Cor. 11: 13. ε. Ob Adversariorum inconstantem discrepantiam; ita enim illi variant, utin qua voce tropus sit collocandus, non dum inter ipsos conveniret, nec unquam constare potest. Unde gravitèr Lutherus monet: Domine Jesu Christe, controversia in mundo agitata fuit super verbis Testamenti, quæ quidam alitèr intelligunt quam sonant; verum quoniam me nihil certi docent, sed omnia perturbant & incerta reddunt, si gem & conscientiam meam ipsorum glossis committere non potui T. 3. Jen. p. 489.

XVIII. II. *Christus substantiam sui corporis non tantum in caelo nunc est, verum etiam in caena Domini, ubicunq; illa his in terris, juxta instituentis ordinationem celebratur, verè substantialitèr & realitèr adest. Mentitur ergò Beza his verbis: Tam procul abest Christi Corpus à loco, in quo Caena Domini celebramus, quam abest caelum à terrâ 1. Part. Resp. ad act. Momp. p. 48. idq; α. Ob verborum inst. evidentem perspicuitatem; valet n. h. l. Illud Apost. ἡ γράφῃ ἐκ ἐστὶν ἰδίαις ἐν λόγῳ. β. Ob persona instituentis potentiam, Pl. 33: 9. Col. 2: 3. Joh. 14: 6. quippè superabundantèr potest plura, quam nos capimus. γ. Ob verborum claritatem; 1. Cor. 11: 23. 1. Cor. 10: 7. Cujus enim panis est communicatio, id panis est presentissimum. At panis est communicatio corporis Christi E. δ. Ob V. & N. Test. diversitatem; illud enim umbram habuit futurorum bonorum; Hoc ipsum corpus, ipsam substantiam, imò ipsam rerum expressam imaginem, conf. col. 2: 17. Heb. 10: 1. Quò digitum intendit ipse Christus, Luc. 22: 20.*

XIX. III. *Verum & essentiale Christi corpus ac sanguinem in usu S. coena in his terris non tantum spiritalitèr, sed etiam ore edendo & bibendo verè ac realitèr accipimus.*

Tantum de S. coena.

I. N. L.